

NORGES HØYESTERETT

Den 12. mars 2014 avsa Høyesterett dom i

HR-2014-00497-A, (sak nr. 2013/2197), straffesak, anke over dom,

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Tarjei Istad)

mot

A (advokat Halvard Helle)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Normann**: Saken gjelder spørsmål om felling av totalfredet hønsehauk er straffri fordi den ble foretatt i nødverge for en høne, jf. naturmangfoldloven § 75 jf. § 15. Den reiser særlig spørsmål om det kan innfortolkes et krav i loven § 17 andre ledd andre punktum om at en felling "må anses påkrevd" for å verne dyr som er nevnt i bestemmelsen.
- (2) Ved tiltalebeslutning utferdiget av Sør-Trøndelag politidistrikt 26. november 2012 ble A satt under tiltale for overtredelse av:

"Naturmangfoldloven § 75, første ledd, jf. § 15 første ledd

Hvoretter uttak av naturlig villevende dyr skal følge av lov eller vedtak med hjemmel i lov,

Grunnlag:

Lørdag 1. september 2012 ca. kl. 07:30 på X i Y kommune, drepte han med hagleskudd en hønsehauk som angrep en av hans høner. Han skjøt hauken uten først å forsøke å skremme den bort med skremmeskudd, eller andre egnede tiltak."

- (3) Namdal tingrett avsa 25. februar 2013 dom med slik domsslutning:

- "1 A, født 00.00.1967, dømmes for overtredelse av naturmangfoldloven § 75 første ledd jf § 15 første ledd, til en bot på 12 000 – tolv tusen – kroner, subsidiært 12 – tolv – dager fengsel.
- 2 I medhold av straffeloven § 35 inndras fra A et Miroku haglegevær.
- 3 A fradømmes i medhold av straffeloven § 29 første ledd bokstav b jf § 33 a retten til å drive jakt og fangst for et tidsrom av 1 – ett – år."

- (4) Tingretten mente at felling i medhold av naturmangfoldloven § 17 andre ledd andre punktum bare kunne skje når det "må anses påkrevd" for å verne dyr som nevnt i bestemmelsen, og kom til at dette kravet ikke var oppfylt i denne saken.
- (5) A anket dommen til Frostating lagmannsrett. Anken gjaldt bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet. Frostating lagmannsrett avsa 1. november 2013 dom med slik domsslutning:
- "A, født 00.00.1967, frifinnes."**
- (6) Lagmannsretten var enig i tingrettens tolkning av naturmangfoldloven § 17 andre ledd andre punktum, men kom til at avlivingen av hønsehauken var påkrevd.
- (7) Økokrim har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjaldt lovanvendelsen og saksbehandlingen. Ved ankeutvalgets beslutning 9. januar 2014 ble bare anken over lovanvendelsen tillatt fremmet.
- (8) *Jeg er kommet til at anken ikke fører frem.*
- (9) I naturmangfoldloven § 15 første ledd første punktum heter det at "[h]østing og annet uttak av naturlig viltlevende dyr skal følge av lov eller vedtak med hjemmel i lov".
- (10) Hønsehauk ble fredet i 1971 og er oppført i "Norsk rødliste for arter 2010" under kategorien NT – nær truet. Det er således ikke tillatt å avlive hønsehauk, og overtredelse er straffbart, jf. naturmangfoldloven § 75.
- (11) Naturmangfoldloven § 17 inneholder imidlertid en nødvergebestemmelse som gir rett til å avlive dyr i nærmere bestemte situasjoner. Bestemmelsens andre ledd har slik ordlyd:

"Vilt kan avlives når det må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person. Eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt under direkte angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe."

- (12) Jeg tar først stilling til om det i naturmangfoldloven § 17 andre ledd andre punktum må innfortolkes et tilleggsvilkår om at avlivingen "må anses påkrevd" for å verne dyr som nevnt i bestemmelsen. Hvis det må innfortolkes et slikt vilkår, oppstår spørsmålet om lagmannsretten har anvendt dette korrekt.
- (13) Det fremgår av lagmannsrettens dom at hønsehauken ble skutt "under direkte angrep" på høna. Lagmannsretten har beskrevet hendelsesforløpet slik:

"A har forklart at han sto opp omkring kl. 0700 lørdag 1. september 2012. Han kikket ut og så blant annet høna 'B' som var ute på tunet med sine kyllinger.

Etter en stund sto også As yngste datter opp og gikk inn på stua. Hun så ut vinduet og sa til faren at det satt en fugl oppå 'B'. A kikket ut vinduet og fikk se at en hønsehauk satt oppå høna. Hauken hakket på høna som lå på ryggen og slo med vingene. A gikk inn på vaskerommet hvor han hadde sitt våpenskap. Han hentet et haglgevær og flere patroner og gikk ut på tunet. Der satt fortsatt hauken og hakket på høna. A så at høna fortsatt slo med vingene, og han bestemte seg for å skyte hauken. Han rettet haglgeværet mot hauken, sikket noe over og til venstre for haukens hode for å unngå å treffe 'B' og skjøt. A så at det 'søkk' i hauken etter skuddet og regnet med at den var truffet. Hauken tok

til vingene og fløy mot skogen. Siden hauken allerede var truffet, skjøt han ett skudd til. Han traff også denne gang, og han så at hauken landet. Han gikk etter, fant hauken som var vingskutt, og avlivet den med nok et skudd. A ringte deretter politiets operasjonssentral og varslet om hendelsen. Det viste seg at høna var død som følge av angrepet."

- (14) Naturmangfoldloven § 17 andre ledd andre punktum oppstiller etter sin ordlyd ikke noe krav om at avlivingen "må anses påkrevd" for å verne dyr som er nevnt i bestemmelsen. Andre ledd første punktum inneholder et slikt vilkår, men andre punktum inneholder ingen form for henvisning til denne bestemmelsen.
- (15) Om det kan innfortolkes et slikt tilleggsvilkår, må vurderes på bakgrunn av kravet om at ingen kan straffes uten hjemmel i lov, slik dette er forankret i Grunnloven § 96 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 7. Grunnloven § 96 har tradisjonelt ikke vært tolket særlig strengt på dette punkt. I nyere høyesterettspraksis er det imidlertid foretatt en innstramning av kravet til presis beskrivelse av det objektive gjerningsinnholdet i straffebestemmelsen.
- (16) I Rt. 2009 side 780 blir det i avsnitt 21 uttalt om lovkravet etter EMK artikkel 7:
- "For at hjemmelskravet i EMK artikkel 7 skal være oppfylt, må ... beskrivelsen være så klar at det i de fleste tilfeller ikke er tvil om hvorvidt handlingen omfattes av bestemmelsen, se storkammerdom 15. november 1996 i saken Cantoni mot Frankrike avsnitt 32."**
- (17) Dette er fulgt opp i Rt. 2010 side 481, jf. særlig avsnitt 22–24.
- (18) Grunnloven § 96 stiller samme krav til klarhet i angivelse av det straffbare forholdet som EMK artikkel 7, jf. Rt. 2012 side 313. I avsnitt 29 uttales dessuten at manglende støtte i ordlyden ikke avhjelpes ved at lovgiver utvilsomt har ønsket å ramme forholdet:
- "Det er uansett ikke avgjørende hva lovgiver måtte ha ment, når en eventuell lovgiverintensjon ikke har kommet tydelig til uttrykk i loven. Jeg viser til lovkravet i Grunnloven § 96 og i EMK artikkel 7, slik dette er forstått blant annet i Rt. 2011 side 469. Av særlig interesse er avsnitt 9 og 12 i dommen, hvor det fremheves at straffbarheten må følge av loven, og at manglende støtte i ordlyden ikke avhjelpes ved at forholdet er klart straffverdig, og at lovgiver utvilsomt ønsket å ramme det."**
- (19) Naturmangfoldloven § 17 er en straffrihetsregel. Dersom det skal innfortolkes et krav om at avlivingen "må anses påkrevd", innebærer dette en innskrenkende fortolkning av straffriheten og dermed en utvidelse av straffansvaret. Ved fortolkningen av bestemmelsen må det da stilles et tilsvarende krav om klarhet og til forankring i ordlyden som det som er oppstilt i den rettspraksis jeg her har vist til.
- (20) I Rt. 1997 side 1341 og Rt. 2004 side 1854 er det lagt til grunn at det etter viltloven § 11 andre ledd gjaldt et påkrevdkrav. Men denne bestemmelsens andre ledd inneholdt – i motsetning til dagens regel – en uttrykkelig henvisning til første ledd der dette vilkåret var inntatt.
- (21) I forarbeidene til naturmangfoldloven er det uttalt at naturmangfoldloven § 17 innholdsmessig ikke er endret i forhold til viltloven § 11 første og andre ledd, og at forarbeider og praksis etter viltloven vil ha "stor betydning for forståelsen av lovbestemmelsen", jf. Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) side 387. Påkrevdkravet er imidlertid

ikke problematisert, og det er ikke kommentert hvorfor man har valgt ikke å videreføre en henvisning til de deler av § 17 hvor dette kravet uttrykkelig fremgår. Jeg kan da ikke se at det kan trekkes sikre slutninger fra forarbeidene.

- (22) Påtalemyndigheten har gjort gjeldende at dersom vilkåret "må anses påkrevd" ikke blir gitt anvendelse for § 17 andre ledd andre punktum, vil personer ha et svakere vern enn bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe.
- (23) Denne sammenligningen er jeg ikke enig i. Mens nødvergeretten etter andre ledd første punktum er knyttet til å avverge en fare, gjelder andre ledd andre punktum situasjonen der denne faren har materialisert seg i form av et pågående angrep. I en normalsituasjon vil det da være svært begrenset tid til å områ seg. Det er derfor ikke unaturlig å tolke bestemmelsen i samsvar med ordlyden.
- (24) Jeg er etter dette kommet til at verken ordlyden eller bestemmelsen lest i sammenheng taler for at det kan innfortolkes et tilleggsvilkår i naturmangfoldloven § 17 andre ledd andre punktum om at avlivingen "må anses påkrevd" for å verne dyr som nevnt i bestemmelsen. Hva som eventuelt måtte ha vært lovgivers intensjon, er uansett – på bakgrunn av lovkravet i Grunnloven § 96 og EMK artikkel 7 slik dette er tolket i nyere høyesterettspraksis – ikke avgjørende. Er loven ved en glipp blitt annerledes enn forutsatt, må dette rettes opp ved en lovendring.
- (25) Lagmannsretten har etter dette fortolket bestemmelsen uriktig, og dommen inneholder således en unødvendig vurdering av om avlivingen måtte anses påkrevd. A ble imidlertid frifunnet, og anken må da forkastes.
- (26) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (27) Dommer **Tønder:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (28) Dommer **Bårdsen:** Likeså.
- (29) Dommer **Bergsjø:** Likeså.
- (30) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (31) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: